

Anti-pestbeleid

“Op naar een positief groepsklimaat waarin pesten weinig kans krijgt”

oktober 2017

Door: Nicole Moerland, sociale veiligheidscoördinator

Inleiding

Waarom een Protocol Pestpreventie/Pestaanpak ?

Met een anti-pestprotocol laat de school zien, aan ouders en leerlingen, dat pesten serieus wordt genomen en wordt aangepakt. Van belang is dat het anti-pestprotocol bij iedereen in de school bekend is en wordt gehanteerd in pestsituaties. Direct optreden tegen pesten geeft een duidelijk signaal af aan leerlingen dat pesten op school niet wordt getolereerd. Dit heeft als positief bij effect dat de veiligheidsbeleving van leerlingen zal toenemen.

Plagen en pesten

Plagen is nog geen pesten. Bij plagen zijn de partijen even sterk, bij pesten is de pestkop groter, sterker en/of met meer. Plagen gebeurt incidenteel en openlijk, pesten structureel en in het geniep.

Vóórkomen en voorkómen

Pesten is van alle tijden, maar de manier waarop kan tijdgebonden zijn. In de bovenbouw van de basisschool en in de onderbouw van het voortgezet onderwijs wordt het meest gepest. Pesten kan in elke groep voorkomen, maar vooral in groepen die aan zichzelf worden overgelaten. Een positief school- en groepsklimaat met duidelijke regels en structuur kan pesten voorkomen of inperken.

School- en groepsklimaat

In een positief en veilig schoolklimaat met veel ruimte voor praktische, intellectuele, sociale en persoonlijke ontwikkeling blijft weinig ruimte over voor pesten. De leerlingen voelen zich gezien, gewaardeerd en veilig, wat bijdraagt aan een positief en realistisch zelfbeeld. Mede daardoor kunnen ze zich ontwikkelen tot betrokken, ambitieuze en ondernemende mensen. Ze ervaren dat ze iets weten en kunnen, dat ze gezien worden en er mogen zijn, betekenis hebben en erbij horen, ondanks onderlinge verschillen. Ze hebben toekomstperspectief. Ook zijn ze zich vaker bewust van hun 'bagage' (van thuis en de basisschool). Fouten maken mag, mits je ze herstelt/verbetert.

Preventieve strategieën zorgen voor een beter groepsklimaat. Ze hebben veel meer invloed op gedrag en leren dan reactieve strategieën. Voorbeelden van preventieve strategieën: persoonlijke aandacht, voorspelbaarheid, duidelijkheid en structuur, toezicht, informatie (bijvoorbeeld over positief gebruik van sociale media).

Regels en procedures

Een optimaal groepsklimaat ontstaat onder andere door duidelijke, positief geformuleerde regels en procedures. Negatief geformuleerde regels kunnen juist negatief gedrag oproepen of versterken. In dit protocol ligt de nadruk op *pestpreventie*. Anti-pestbeleid is gericht op wat je niet wilt. Natuurlijk wil elke school dat er niet gepest wordt, maar als dat de enige boodschap is, staan de leerlingen met lege handen. Dan leren ze niet hoe je wel met elkaar en met sociale media moet omgaan. Dat schept ruimte voor pesten. Preventie begint al door aspirant leerlingen en hun ouders/verzorgers te informeren over de waarden en normen van de school. Voor startende leerlingen dienen regels en procedures uitgebreid geïntroduceerd en voor zittende leerlingen regelmatig herhaald te worden.

Signalering en melding van pestgedrag

Preventie kan pesten sterk verminderen, maar nooit helemaal uitroeien. Pesten (ook als een ander slachtoffer is) moet altijd gemeld worden. De pestkoppen hoeven (vanwege eventuele wraakacties) niet te weten van wie de melding komt. Waar, bij wie en hoe kan pesten gemeld worden? Bij de mentor of de vertrouwenspersoon, maar ook bij andere personeelsleden. Alle personeelsleden dienen te weten wie voor welk deel van een follow-up verantwoordelijk is. Vertrouwenspersonen, zorgcoördinatoren, leerlingbegeleiders en directieleden hebben hun eigen rol. Elke vestiging van een Lentiz school heeft een anti-pest coördinator en/of sociale veiligheidscoördinator. Incidenten worden per vestiging geregistreerd (IRIS), zodat pesten eerder herkend wordt en er beter op ingesprongen kan worden. Er is een Lentiz protocol voor veilig internetgedrag. 'De richtlijnen in dit protocol hebben voornamelijk betrekking op school gerelateerd internetgedrag. Cyberpesten heeft echter, ook als het buiten school gebeurt, een enorme impact op het schoolleven. Leerlingen moeten veilig leren omgaan met internet in alle situaties, dus ook privé.

Werk in uitvoering

Versie 2017 is een aangepaste en verbeterde versie van het protocol van 2013 over pestpreventie en pestaanpak op het hele Geuzencollege. Pesten is van alle tijden, maar de manieren waarop en de inzichten over wat helpt en wat niet, zijn in de loop der tijd veranderd en zullen blijven veranderen. Het is belangrijk dat alle betrokkenen er met elkaar over in gesprek blijven. Dit onderwerp hoort in team- en directieoverleg regelmatig op de agenda te staan. Docenten gaan de dialoog aan met hun leerlingen. Collega 's kunnen informeel ervaringen uitwisselen, maar ook studiedagen, workshops en cursussen kunnen een bron van professionalisering zijn.

Verantwoording

Dit protocol is gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek over klassenmanagement, groepsgedrag en (cyber-) pesten in het onderwijs. Het bestaat uit drie delen: het eigenlijke protocol, achtergrondinformatie en bijlagen. De belangrijkste nieuwe inzichten zijn:

- 1 Goed klassenmanagement heeft meer invloed op het welbevinden van leerlingen dan individuele interventies.
- 2 Een strenge aanpak aan het begin van het schooljaar heeft geen positieve invloed op gedrag en leren. Preventieve strategieën werken veel beter dan reactieve strategieën. Gericht teamoverleg en nascholing over de effectiviteit van preventieve strategieën is wenselijk.
- 3 Cyberpesten heeft een nog grotere impact dan real-life pesten, is lastiger aan te pakken, maar het is niet onmogelijk. Aangifte bij de politie of juridische bijstand kan nodig zijn.

We hebben ons vooral laten inspireren door het *Handboek Alles over pesten* van Jan Ruigrok (ISBN: 978-90-79596-12-6). *Elk uiterlijk is mooier dan een pestkop*, de afstudeerscriptie van Zoë Noldus, leerlingcoach van het Geuzencollege, gaat over haar onderzoek naar cyberpesten in de onderbouw van het Geuzencollege. Ook een aanrader: *Pestpreventie met Positive Behavior Support* van Robert Horner, Scott Ross & Brianna Stiller (uitgeverij Pica). De nieuwste inzichten op het gebied van een preventieve aanpak: *Classroom management that works*, Robert Marzano. Websites over cyberpesten:
www.stoppestennu.nl/cyberpesten
www.mediawijsheid.nl/onlinepesten
www.mijnkindonline.nl
www.pestweb.nl/online-pesten
www.kennisnet.nl/digitale-vaardigheden/digitaal-pesten

Inhoud

1 Protocol Pestpreventie en pestaanpak (PPP)

2 Achtergrondinformatie

2.1 Pesten op school

Wat is pesten, wat is het niet?

Voorbeelden van positieve manieren van met elkaar omgaan

Voorbeelden van manieren van pesten

Welke rollen onderscheiden we bij pesten?

1) De gepeste

2) De pestkop

3) De meelopers/wegkijkers

4) Leerlingen die het pesten echt niet zien (zijn zeldzaam maar bestaan)

Factoren die pesten kunnen uitlokken

2.2 Pestpreventie/pestaanpak, waarom en hoe

Preventie en aanpak

Uitgangspunten

Preventieve maatregelen

De vijfsporenaanpak

2.3 Het stappenplan na melding van pesten

De mentor

De teamleider

Sancties

De taak van de vakdocent

De rol van de leerlingbegeleider/leerling coach

De rol van de mentor

3 Bijlagen

Bijlage I Nationaal onderwijsprotocol tegen pesten

Bijlage II Groepsvorming

Bijlage III Leidraad voor een gesprek met de gepeste leerling

Bijlage IV Leidraad voor een gesprek met een leerling die pest

Bijlage V Internetprotocol Geuzencollege

Bijlage VI Overzicht van vertrouwenspersonen, anti-pestcoördinatoren, leerlingbegeleiders, leerling coach en sociaal veiligheidscoördinator.

1 Protocol Pestpreventie en pestaanpak (PPP) op het Geuzencollege

Pesten is niet uit te roeien, maar met een planmatige, school-brede aanpak wel te voorkomen of in te perken. Pesten is geen individueel probleem, maar een probleem van de hele groep, inclusief meelopers en wegkijkers. Zij maken een pestkop machtig. *Pestpreventie* is bedoeld voor de hele groep en de hele school. De directie zorgt voor de nodige faciliteiten. De ouders kennen de normen en waarden van de school. Voor de aanpak van *pestgedrag* zijn groepsmaatregelen en individuele maatregelen nodig. Ook de ouders worden betrokken. Cyberpesten strekt nog verder dan school, groep en ouders. Lessen en voorlichtingsactiviteiten over veilig internetgebruik werken preventief, evenals informatie aan personeelsleden en ouders. Wordt er toch digitaal gepest? Dan moeten er richtlijnen zijn wie er wat aan kan doen (zo nodig stafafdeling I&A van Lentiz of de politie).

Pestpreventie

Alle **personeelsleden** geven vanaf schooldag één veel aandacht aan een **positief groeps- en schoolklimaat**. Dat lijkt veel tijd te kosten, maar bespaart uiteindelijk tijd. Het groeps- en schoolklimaat heeft veel invloed op het schoolgedrag van leerlingen. Schoolgedrag is meer dan alleen leergedrag. Sociaal, emotioneel en cognitief functioneren beïnvloeden elkaar. In een negatief klimaat wordt weinig goeds geleerd. (zie bijlage II)

- Personeelsleden gaan in gesprek met de leerlingen over **regels, procedures** en **veilig internetgedrag**, liefst in combinatie met voorlichtingsfilms. Ze controleren of alles begrepen is en zorgen regelmatig voor herhaling. Vooral bij veranderingen of ingrijpende gebeurtenissen is hernieuwde aandacht nodig. In de eerste schoolweken geven personeelsleden extra aandacht aan regels, procedures en afspraken, in de vorm van kennismakingsactiviteiten en heldere (liefst ook visuele) informatie. Leerlingen moeten weten dat zij pesterijen altijd moeten melden, bij wie en waar, ook als een ander gepest wordt. Dat kan in principe bij elk personeelslid (die kan weer doorverwijzen of contact opnemen met de anti-pestcoördinator). Leerlingen mogen vragen anoniem voor de pestkop te blijven.
- Schoolregels en procedures vormen een **samenhangend geheel** van **algemene regels** en **procedures** naar **concrete uitwerkingen** zoals klassenregels, pleinregels en gymregels. Een algemene regel is bijvoorbeeld: We gaan hier op school met elkaar om op basis van wederzijds respect. Een concrete uitwerking is bijvoorbeeld: Hier in de klas hoort iedereen erbij, ook als je iemand niet zo aardig vindt.
- Personeelsleden hebben **persoonlijke aandacht** voor de leerlingen en hun basisbehoeften. Elke leerling wil gezien worden en iemand zijn, wil betekenis hebben voor de groep, wil zich competent voelen en heeft toekomstperspectief nodig. Landt de lesstof? Zo niet: dan is er kans op ongewenst gedrag. Personeelsleden zijn op de hoogte van eventuele belemmeringen van de leerlingen en/of onrust in de thuissituatie en eventuele interventies daarvoor.
- **Toezicht:** Personeelsleden zijn alert (extra alert in vrijere situaties) en waarschuwen of grijpen in als dat nodig is. Ze voorkomen **ongewenst gedrag** of stoppen het direct en reiken alternatieven aan. Ze zijn spaarzaam met sancties, zeker aan het begin van het schooljaar. Fouten/vergissingen herstellen werkt beter dan straf en vergroot het verantwoordelijkheidsbesef. Personeelsleden mogen geen privé internetcontact met leerlingen hebben, maar professioneel contact kan wel.
- **Voorbeeldfunctie:** Personeelsleden gaan respectvol met *iedereen* om en zijn zorgvuldig met spullen, het schoolgebouw en de omgeving. Sarcasme is respectloos, zeer schadelijk voor relaties en scheidt een klimaat waarin makkelijker gepest wordt.
- Personeelsleden zijn **voorspelbaar** voor leerlingen, o.a. door heldere regels en procedures. Vooral mentoren spelen een belangrijke rol bij de ontwikkeling van een hechte groep. Docenten maken de structuur van de lessen inzichtelijk, waardoor het verloop ervan voor de leerlingen voorspelbaar wordt. Ook hebben docenten een motiverende taak. Leerstof kan niet altijd leuk zijn, maar leerlingen moeten wel weten wat de zin ervan is.

Pest aanpak

Een plagerijtje is vaak grappig bedoeld, hoewel een grap soms keihard aankomt. Toch is het iets anders dan pesten. Bij plagen zijn de partijen even sterk, bij pesten is de pestkop groter, sterker en/of met meer. Plagen is vaak incidenteel, pesten structureel. Plagen gebeurt in het openbaar, pesten meestal in het geniep. Plagen kan omslaan in pesten, bijvoorbeeld als de geplaagde het niet leuk vindt en onhandig of overgevoelig reageert. Leerlingen weten niet altijd het verschil tussen plagen en pesten. Cyberpesten gebeurt soms uit verveling, maar werkt als een olievlek. De daders beseffen niet altijd hoe groot de impact daarvan is.

Hoor Neem onvrede serieus; erken iemands probleem, ook als het alleen om plagen lijkt te gaan. Voert een ander het gesprek? Licht de anti-pestcoördinator in.

- **Gesprekshulp gepeste leerling:**
 - Wat is er gebeurd? Was het plagen, pesten of cyberpesten?
 - Door wie ben je geplaagd/gepest?
 - Waren er nog anderen bij betrokken?
 - Waar/hoe/hoe lang/hoe vaak?
 - Wat doet het met jou?
 - Wie helpt jou?
 - Wie weten er nog meer van? (De ouders bijvoorbeeld?)
 - Wat zie jij als oplossing? Wat heb jij nodig om je veilig te voelen?
- **Ouder(s)** van de **gepeste** leerling inlichten (eventueel ook zorgteam)
- **Herstel** van **veiligheid**: plan van aanpak maken (eventueel met anti-pestcoördinator)
- **Follow up** gesprek(ken): Hoe gaat het nu? Als het probleem niet weg is, verdere actie.

Wederhoor Voert een ander het gesprek? Licht de anti-pestcoördinator in.

- **Confronteer de pestkop**
 - Probleemgericht: Wat is waargenomen?
 - Relatiegericht: Duidelijk maken wat wel en niet kan/grenzen stellen.
 - Specifiek: situatie/probleem benoemen.
 - Veranderingsgericht: Hoe het anders kan.
 - Achterliggend: Waar komt het pestgedrag vandaan? (Vrijwillig naar leerlingbegeleider)
 - Pesten moet stoppen: wat ziet de pestkop als oplossing?
 - Herstelrecht: plan van aanpak maken (met anti-pest coördinator/sociale veiligheidscoördinator)
- **Ouder(s)** van de **pestkop** inlichten (eventueel ook zorgteam en/of OOS/GOS)
- **Follow up** gesprek en eventueel aanbod hulp.
- **Betrek ook de rest van de groep, zeker de meelopers**
 - Klassengesprekken, met name in de mentorgroep
 - Mediation door medeleerling (met back-up van een personeelslid)
- **Oplossen naar vermogen van de school: Niet alles is door school op te lossen.**
 - Bij blijvende onvrede kan de gepeste/ouder(s) een klacht indienen bij de directie, het bestuur of de klachtencommissie. De vertrouwenspersoon ondersteunt eventueel de gepeste leerling/ouder(s). Soms is juridische hulp nodig. Daar zijn vaak kosten aan verbonden.
 - Strafbare feiten kan de school niet oplossen. Denk aan: Blootfoto's van een leerling op internet (valt onder kinderporno); Bedreigingen; Smaad; Laster; Seksuele intimidatie; Stalken. Dat is werk voor de politie.

2 Achtergrondinformatie

2.1 Pesten op school

Wat is pesten, wat is het niet?

Pesten is de systematische uitoefening van psychisch, en/of fysiek en/of seksueel geweld door een leerling of een groep leerlingen op één of meer medeleerlingen.

Bij **plagen** zijn de partijen aan elkaar gewaagd. De geplaagde kan zich verdedigen. Plagen is niet bedreigend. Plagen kan pesten worden wanneer het gemeen wordt, pijn doet, er vernielingen zijn of fysiek en/of psychisch beschadigend is. Bij pesten zijn de partijen niet aan elkaar gewaagd. De pestkop is vaak sterker, heeft een grotere mond en anderen kijken vaak tegen de pestkop op. Plagen gebeurt meestal incidenteel, pesten systematisch. Pesten is een activiteit binnen een bepaalde groepsdynamiek, plagen meestal tussen individuen.

Veel leerlingen en volwassenen kennen de grens tussen plagen en pesten goed. Hoewel balanceren op die grens over het algemeen goed is voor de sociale ontwikkeling, zijn er leerlingen waarvoor dit niet zonder risico's is. Dat geldt vooral voor leerlingen met ontwikkelingsstoornissen, gedragsstoornissen, een laag ego-niveau en/of een traumatische voorgeschiedenis en/of situatie. Zij pesten vaker of zijn vaker slachtoffer. Een zwak empathisch vermogen maakt het lastig de grens tussen plagen en pesten te zien. Plagen kan dan makkelijk geïnterpreteerd worden als pesten. Al is het niet als pesten bedoeld, het is voor de gepeste een reëel probleem en kan dan overgaan in echt pesten. Iemand met een zwak ontwikkeld geweten ziet die grens misschien wel, maar maakt daar makkelijk misbruik van. En iemand die constant onder zware spanningen staat, kan niet goed balanceren. Zorg bij deze leerlingen voor extra toezicht en/of een handelingsplan.

Pesten treft de pestkop, de gepeste, de rest van de groep en de groepsbegeleider. Pesten verziekt het groepsklimaat. In een verziekt groepsklimaat wordt meer gepest en minder geleerd. Zo kan makkelijk een vicieuze cirkel ontstaan. De tijd en energie, bedoeld voor leren, samenwerken en positieve sociale omgang, wordt steeds meer opgeslokt door (onderhuidse) spanningen. In een klas waar gepest wordt, kan elke leerling slachtoffer worden. Pestgedrag moet dan ook door iedereen serieus worden genomen en bestreden worden, maar beter nog worden voorkomen.

Hoewel pesten veel minder voor komt in groepen met een positief groepsklimaat is pesten nooit helemaal uit te roeien. De meeste aandacht zal uitgaan naar preventie in de vorm van stimulering van positieve groepsvorming, maar waakzaamheid blijft geboden. (En extra waakzaamheid is nodig in

groepen met kwetsbare leerlingen.) Lastig is dat veel pestgedrag zich in het verborgene afspeelt. Daardoor is er moeilijk grip op te krijgen. En zelfs als het pestgedrag wordt opgemerkt, weten personeelsleden niet altijd hoe ermee om te gaan. Het is echter de verantwoordelijkheid van docenten en onderwijsondersteunend personeel (OOP), om (samen met de ouders en de leerlingen zelf) pesten te voorkomen en, als het toch voor komt, aan te pakken.

Zoals eerder opgemerkt moet er vooral geïnvesteerd worden in een positief school- en groepsklimaat, met positieve groepsnormen. Zolang pesten niet voor komt kan er beter niet te veel aandacht aan worden besteed. Anders creëer je de beruchte 'roze olifant'. Wel moeten leerlingen vanaf dag één weten dat ze in geval van pesten hulp kunnen krijgen van de volwassenen in school en hoe ze om hulp kunnen vragen. Dat hoe moet zo laagdrempelig mogelijk zijn, want de meeste pestslachtoffers durven niet om hulp te vragen, meestal uit angst 'dat het dan alleen maar erger wordt'. Een leerling die pesten meldt, moet daarom anoniem kunnen blijven. Een belangrijke manier om pesten te voorkomen en tijdig te signaleren is toezicht.

Toeziht is meer dan controle. Toeziht is persoonlijk en vooral gericht op de ontwikkeling van een positief school- en groepsklimaat. Natuurlijk moeten docenten en OOP alert zijn op signalen van pesten, ook als het nog niet voor lijkt te komen, maar het accent ligt op positieve omgang met elkaar. Toeziht biedt extra mogelijkheid om interesse in leerlingen te tonen en te luisteren naar hun verhalen. De meeste leerlingen krijgen graag persoonlijke aandacht.

Controle is veel minder persoonlijk (denk bijvoorbeeld aan camera's) en is gericht op wat niet mag. De meeste leerlingen hebben een hekel aan controle en zullen proberen zich daaraan te onttrekken.

Soms zijn controlemaatregelen onvermijdelijk, bijvoorbeeld in situaties waarin persoonlijk toeziht niet kan, zoals camera's in de fietsenhokken.

Lesgeven is de primaire taak van docenten. Leerlingen gaan in de eerste plaats naar school om te leren, al denken leerlingen daar vaak anders over. Het is wenselijk dat de meeste lestijd opgaat aan leren. Dat klinkt zakelijk. Lesgeven kan echter best persoonlijk zijn. Niet voor niets is *persoonlijk* een van de kernwaarden van het Geuzencollege. Leerstof landt beter als de docent rekening houdt met de persoonlijke referentiekaders van de leerlingen. In nieuwe leerstof moet iets bekends zitten, wil het kunnen landen. Voorbeelden uit het leven van de docent (uiteraard binnen bepaalde grenzen) maken de leerstof concreter. Bij uitzondering (als er een ernstig conflict is of er is iets ingrijpends gebeurd) moet de les wijken voor een gesprek. Vooral mentoren hebben de taak en de gelegenheid regelmatig de dialoog met hun leerlingen aan te gaan. Vooral zij kunnen aandacht geven aan de groeps sfeer en het functioneren van individuele leerlingen in die groep. Ze maken afspraken met de klas en zorgen ervoor dat deze afspraken nagekomen worden. NB afspraken zijn geen regels. In een afspraak kunnen alle partijen zich vinden.

Als leerlingen blijken te geven van normen die niet stroken met de normen op school is het onverstandig die normen te bekritisieren. De leerling heeft die normen ergens vandaan, van thuis of de straat en is loyaal aan de 'gevers'. Die mensen zijn belangrijk genoeg voor de leerling om normen van over te nemen. Kritiek op die normen wordt opgevat als kritiek op die mensen en dan haakt de leerling af. Normen zijn vaak situatie gebonden. De docent kan beter aangeven dat op school (en op stages of in werksituaties) andere normen gelden, namelijk ... Als de leerling onwenselijke normen in gedrag omzet (bijvoorbeeld schelden), dient dat gedrag onmiddellijk gestopt te worden en alternatief gedrag genoemd te worden. (Bijvoorbeeld: 'Als je niets aardigs te zeggen weet, houdt dan je mond.') Wees proactief. Waarschuw de leerling voordat hij in de fout gaat. Blijft een leerling ongewenst gedrag vertonen, dan volgt er straf. Wees daar echter spaarzaam mee. Geef potentieel lastige leerlingen een taak die zowel voor die leerling als zijn klasgenoten prettig is, zodat er geen tijd/energie is voor wangedrag. Ook potentiële slachtoffers van pesten hebben baat bij zo 'n taak. In feite heeft elke leerling daar baat bij. Elke leerling wil betekenis hebben voor de groep.

Voorbeelden van positieve manieren van met elkaar omgaan

- Samenwerken
- Echt naar een ander (leren) luisteren
- Neutraal met iemand omgaan die je eigenlijk niet zo mag
- Nagaan of iemand je hulp wel wil; zo ja, dan help je
- Hulp aan anderen vragen als dat nodig is
- (Gemeende) complimenten geven/kunnen ontvangen
- Het gesprek aangaan in prettige situaties
- Een gesprek als er een conflict is (als iedereen gekalmeerd is)
- Eerst uitzoeken wat er echt aan de hand is
- Herstelgericht werken (in plaats van straf)
- Ik-boodschappen als je je grenzen aangeeft
- Wij-boodschappen als er een conflict dreigt
- Onderlinge verschillen accepteren en respecteren
- Jezelf beter leren kennen
- Open en nieuwsgierig zijn naar de ander
- Leren omgaan met frustraties/tegenslag
- Zorgvuldig omgaan met andermans spullen
- Eerst vragen of je andermans spullen mag lenen
- Nee leren zeggen en nee van anderen accepteren
- Verantwoordelijkheid nemen als je (per ongeluk) iets kapot maakt
- Sociale media alleen gebruiken voor positieve contacten
- Rekening houden met iemands zwakke *en* sterke kanten
- Iets positiefs doen voor anderen
- Als een ander iets positiefs doet voor jou, dat accepteren en waarderen

Voorbeelden van manieren van pesten

Met woorden:	Vernederen, belachelijk maken (ook uitlachen) Schelden Discrimineren Dreigen, chanteren Met respectloze bijnamen aanspreken Gemene briefje e.d. schrijven
Lichamelijk:	Trekken aan kleding, duwen en sjoeren Schoppen en slaan Krabben en aan haren trekken Ongewenste intimiteiten
Achternvolgen:	Opjagen en achterna lopen in de val laten lopen, klem zetten of rijden Opsluiten
Uitsluiten:	Doodzwijgen en negeren Uitsluiten van feestjes Uitsluiten bij groepsopdrachten In het klaslokaal (iemand altijd alleen laten zitten)
Stelen en vernielen:	Afpakken van kledingstukken, schooltas, schoolspullen Kliederen op boeken banden lek prikken, fiets beschadigen
Afpersen:	Dwingen om geld of spullen af te geven Afdwingen iets voor de pestende leerling te doen.
Digitaal:	Via sociale media iemand negatief in het daglicht plaatsen, iemand vervelend benaderen, bedreigen of schade toebrengen etc. Compromitterende foto's op internet zetten (soms gefotoshopt) Misbruik maken van iemands digitale identiteit (nepaccount) Hacken

Soms is gedrag op het randje.
Heeft de leerling spullen van een ander afgepakt of alleen maar geleend zonder te vragen?
Maakt iemand grapjes die een ander niet leuk vindt? Doet hij/zij dat expres?
Soms is dat niet duidelijk. Het is niet altijd te beoordelen of een leerling expres andermans grenzen opzoekt.
Het is belangrijk ook aan grensgedrag aandacht te besteden. Het is een goede aanleiding om leerlingen aan afspraken en klassenregels te herinneren en omgaan met verschillen en misverstanden te bespreken.

Welke rollen onderscheiden we bij pesten?

- 1) **Het pestslachtoffer**
- 2) **De pestkop**
- 3) **De meelopers/wegkijkers**
- 4) **Leerlingen die het pesten echt niet zien (die zijn zeldzaam)**

Dit zijn *rollen*, geen persoonlijke eigenschappen. Iemand die pest kan op een ander moment of in een andere situatie juist behulpzaam zijn. Persoon en gedrag moeten goed uit elkaar gehouden worden. Een rol is makkelijker te veranderen dan een vaststaande eigenschap.

Eigenlijk moeten we de termen pestkoppen en pestslachtoffers niet gebruiken, maar spreken van personen die pesten/gepest worden. Ter wille van de leesbaarheid gebruiken we ze hier wel.

Het pestslachtoffer

Sommige leerlingen lopen meer kans gepest te worden dan andere. Dat kan te maken hebben met uiterlijk, gedrag, geaardheid of sociale uitingsvormen. Toch is het niet zo zwart-wit. Er zijn leerlingen met afwijkingen die nooit gepest worden en er zijn leerlingen zonder iets opvallends, die toch gepest worden. In principe kan overal mee gepest worden. Vaak is het iemands lichaamshouding die pesten oproept. (wat niet betekent dat het slachtoffer zelf de schuld heeft). De lichaamshouding verraadt vaak de zwakke plekken in iemands weerbaarheid en pestkoppen hebben daar een neus voor. Pesten komt vooral voor in situaties waarin pestkoppen hiervoor de kans krijgen, dus in onveilige situaties, met name zonder toezicht. Een gepeste leerling praat er thuis vaak niet over. Dat kan o.a. komen door:

- Schaamte
- Een negatief zelfbeeld (ik ben niet belangrijk)
- Echt of vermeend onbegrip van de ouders. Die vinden bijvoorbeeld dat hun kind maar van zich af moet bijten.
- Over-betrokken ouders, die misschien zelf ooit gepest zijn en hun kind niet kunnen helpen, maar wel hun gevoelens overnemen.
- Angst dat de ouders met school gaan praten waardoor het nog erger wordt
- Een problematische thuissituatie; het kind wil zijn ouders niet met nog meer problemen opzadelen. (Papa en mama hebben al zoveel aan hun hoofd.)
- Het probleem lijkt onoplosbaar
- Het idee dat je als pestslachtoffer niet mag klikken
- Het idee dat er tegen (digitaal) pesten toch niets te doen is

De pestkop

Pestkoppen zijn vaak de sterkeren in hun groep. Zij zijn of lijken populair, maar dwingen dat af door stoer en onkwetsbaar te doen. Van binnen kunnen ze onzeker zijn. Dan proberen ze zichzelf groter te maken door een ander kleiner te maken. Of ze vinden zichzelf juist geweldig, vinden dat ze meer rechten hebben dan een ander. Pestkoppen hebben vaak weinig invoelend vermogen en eenzijdig ontwikkelde sociale vaardigheden. Iemand die goed kan inschatten wat er in een ander omgaat, maar niet met die ander mee kan voelen, kan pestexpert zijn.

Pestkoppen krijgen vaak anderen mee. Wie meedoet, loopt zelf de minste kans om slachtoffer te worden. Doorgaans voelen ze zich niet schuldig. 'Het slachtoffer vraagt er immers om'.

De meelopers en de weggijzers

Meelopers zijn leerlingen die incidenteel meedoen met pesten, vaak uit angst zelf in de slachtofferrol terecht te komen. Of ze vinden stoer gedrag wel interessant en denken in populariteit mee te liften met de pestkop. Verder kunnen ze meelopen uit angst vrienden/vriendinnen te verliezen. Soms hebben ze, net als de pestkoppen, weinig empathie of een gebrekkige gewetensontwikkeling. Naïviteit kan bij slachtoffers en pestkoppen meespelen, maar vooral bij meelopers. Als leerlingen zich afzijdig houden bij pesterijen, kunnen ze zich schuldig voelen, omdat ze niet in de bres springen voor het slachtoffer of geen hulp inschakelen. Dat durven ze niet of ze weten niet hoe. Dit is begrijpelijk en menselijk. Uit uitkomsten van diverse psychologische experimenten over verantwoordelijkheid en autonomie blijkt dat de meerderheid van de mensen sterk neigt tot ontlopen van persoonlijke verantwoordelijkheid. Wie weet horen we daar zelf bij. Al gaat het om natuurlijk gedrag, mensen kunnen zich hier bewust van worden. Dan wordt wel of niet meelopen of weggijzen een bewuste keuze.

Wie op school blinde gehoorzaamheid van zijn leerlingen verwacht en daarin investeert, stimuleert weggijzen en meelopen. Blinde gehoorzaamheid is iets anders dan een coöperatieve houding. Een coöperatieve leerling werkt samen met een docent aan een gemeenschappelijk doel (bijvoorbeeld je eindexamen halen) maar doet niet slaafs wat er gezegd wordt. Als personeelsleden openstaan voor argumenten, vergroot dat het verantwoordelijkheidsbesef van leerlingen. Discussie is iets anders dan tegenspraak. Discussie is oké zolang het om werkelijke discussie gaat, met argumenten en de bereidheid naar de ander te luisteren.

Er zijn leerlingen die niet weggijzen, maar echt niets van pesterijen merken. Die zijn echter zeldzaam. Dromerige leerlingen, die in hun eigen wereldje leven, hebben het soms echt niet door. Toch hebben ook zij last van pesten in de klas. Zelf zijn ze trouwens vaak extra kwetsbaar voor pesten. Dus ook deze leerlingen moet je bij pestpreventie en de aanpak van pesten betrekken.

Factoren die pesten kunnen uitlokken

Bij pesten kunnen meerdere factoren meespelen. Die komen zowel bij pestkoppen als bij pestslachtoffers voor. Pestkoppen en pestslachtoffers lijken meer op elkaar dan je zou denken.

- Weinig persoonlijke aandacht van docenten voor de leerlingen
- Docenten die hun voorbeeldrol niet goed (op)pakken
- Weinig toezicht op school
- Weinig inzichtelijke structuur in gedragsregels, instructie en/of leerstof
- Een voortdurende strijd om de macht in de klas (steeds wisselende rollen)
- Weinig groepscohesie (in dat geval worden leerlingen eerder slachtoffer van pestkoppen buiten die groep en krijgen ze geen steun van groepsgenoten.)
- Een problematische thuissituatie (weinig of verkeerde aandacht, weinig toezicht, normen die sterk afwijken van die op school)
- Een problematische voorgeschiedenis, waardoor iemand veel stress ervaart
- Een pestverleden
- Een slecht ontwikkeld geweten (weinig schuldgevoel of juist te sterk of irreëel)
- Er niet bij horen of dat zo ervaren
- Weinig echte vrienden
- Een gevoel van anonimiteit (ik besta niet)
- Een gevoel van incompetentie op school (slechte cijfers of een laag niveau)
- Een zwak gevoel van autonomie (weinig zelfstandigheid/ verantwoordelijkheid)
- Gebrekkige taalvaardigheid

2.2 Pestpreventie/pestaanpak, waarom en hoe

Pesten is onuitroeibaar en van alle tijden, maar dat is misdaad ook. Misdaad en pestgedrag zijn onacceptabel. Dat vraagt om een duidelijke en krachtige aanpak vanuit school. Die begint met de erkenning dat pesten bestaat. Vervolgens investeren we in preventie, waarbij het zwaartepunt ligt op de ontwikkeling van een positief school- en groepsklimaat. Het team is persoonlijk en betrokken bij lief en leed van de leerlingen. Er is veel toezicht, in veel vormen.

Een belangrijke onderdeel van toezicht is absentieregistratie en een goed absentiebeleid, want absentie kan een signaal zijn van pesten.

In de onderbouw worden diverse trainingen gegeven:

- Leefstijl
- Rots en water training
- Sociale competentie training
- Faalangst training

Voor sommige leerlingen is dat niet genoeg. De mensen van het zorgteam kennen de wegen naar externe trainingen of andere hulpverlening.

In de bovenbouw worden geen trainingen gegeven, maar leerlingen worden zo nodig wel doorverwezen naar externe trainingen. Informatie/scholing op het gebied van klassenmanagement, groepsvorming, pestpreventie en veilig internetgedrag helpt het team pesten te voorkomen en aan te pakken als het toch gebeurt.

Met het Protocol Pestpreventie/pestaanpak verklaren de vertegenwoordigers van de school en de ouders dat we pestgedrag op school niet accepteren, hoe we pesten proberen te voorkomen en, als het toch voorkomt, hoe we het aanpakken.

Uitgangspunten

Voorwaarden voor het functioneren van een *Protocol Pestpreventie/pestaanpak*:

1. De school schept een veilig, pedagogisch klimaat waarbinnen pesten onacceptabel is en zo veel mogelijk wordt voorkomen.
2. De school ontplooit preventieve (les-) activiteiten.
3. Voorbeeldgedrag van volwassenen binnen de school is van groot belang. Een docent die een leerling respectloos behandelt geeft pestkoppen een vrijbrief voor pestgedrag.
4. Komt pesten toch voor, dan is het een probleem van alle betrokken partijen; leerkrachten, onderwijsondersteunend personeel, ouders en leerlingen. Met de ondertekening van het Nationaal onderwijsprotocol (zie bijlage I) laten alle betrokken partijen zien, dat zij bereid zijn tot samenwerking om de problemen rond pesten aan te pakken.
5. Personeelsleden kunnen pesten signaleren en nemen er vervolgens duidelijk stelling tegen. Pestkoppen moeten de schade zo mogelijk herstellen.
6. De school dient te beschikken over een directe (herkenbare) aanpak wanneer pesten de kop opsteekt (Protocol pestpreventie/pestaanpak).
7. Op alle locaties is een anti-pest coördinator en er is een sociale veiligheidscoördinator aangesteld.

Preventieve maatregelen

1. Elke mentor bespreekt in de eerste week van het schooljaar de algemene afspraken en regels in de klas. Die werken het beste als de leerlingen ze zelf opstellen en als ze zichtbaar zijn voor alle klasgenoten. De mentor inventariseert eerst wat elke leerling nodig heeft om zich prettig en veilig in de groep te voelen. Vrijwel altijd komt een groep op ongeveer dezelfde regels en afspraken uit: regels over hoe met elkaar om te gaan, met de spullen van anderen, met leren en huiswerk enz. (De mentor kan een beetje sturen, bijvoorbeeld door een negatief geformuleerde regel om te zetten in een positief geformuleerde regel, bijvoorbeeld: *Je mag niet aan andermans spullen zitten* wordt: *Je blijft van andermans spullen af*, want positief geformuleerde regels zijn duidelijker.) Onderling plagen en pesten wordt hierbij genoemd en onderscheiden. Tevens bespreekt de mentor in zijn klas deel 1 van dit protocol. Pesten moet altijd gemeld worden. Dat is geen klikken, maar hulp bieden of vragen.
2. Tijdens de pauzes, 10 minuten voor aanvang van de lessen, na afloop van de lessen en tijdens andere vrije momenten zijn alle medewerker van school extra alert op pestgedrag. Toezicht is een krachtig preventief middel tegen pesten. Toezicht is meer dan controle. Veel leerlingen hebben baat bij persoonlijke aandacht.
3. Afspraken en omgangsregels zijn duidelijk beschreven en hangen voor iedereen zichtbaar in de klas, net als een eventueel pestcontract.
4. Digitaal pesten tot een minimum beperken, zo mogelijk voorkomen door afspraken over computergebruik, vastgesteld in het internetprotocol (bijlage IV) en door films over cyberpesten te bekijken en te bespreken
5. Er worden verschillende lessen aangeboden op het gebied van de sociaal emotionele ontwikkeling.
6. Het pestprotocol wordt jaarlijks besproken en bijgesteld en staat op de website van de school. Ouders worden geïnformeerd over het bestaan van het protocol
7. Studie (mid-) dagen
8. Ouderavonden

De vijfsporenaanpak

Met de ondertekening van het Nationaal onderwijsprotocol (zie bijlage I) heeft het Geuzencollege zich verbonden aan de vijfsporenaanpak. Dit houdt in:

1 De algemene verantwoordelijkheid van de school

Directie, mentoren, docenten en andere personeelsleden hebben voldoende informatie over pestpreventie, pesten en de aanpak van pesten.

De school werkt aan een optimaal school- en groepsklimaat en goed beleid rond pesten, zodat de veiligheid van leerlingen binnen de school optimaal is.

2) Steun bieden aan de leerling die gepest wordt

Het probleem wordt serieus genomen. We luisteren naar de leerling.

Er wordt uitgezocht wat er precies gebeurt /is gebeurd.

Er wordt contact opgenomen met de ouders van de gepeste leerling.

Er wordt overlegd over mogelijke oplossingen.

Een aanbod van (deskundige) hulp hoort tot de mogelijkheden.

Er komen follow-up gesprekken.

3) Steun bieden aan de pestkop

Confrontatie van de jongere met zijn gedrag en de gevolgen hiervan voor de pestkop.

Contact opnemen met de ouders van de pestkop.

Nagaan of de pestkop de gevolgen voor het slachtoffer kan overzien (IQ, emotionele leeftijd: kan de pestkop zich in anderen inleven? Andere psychosociale factoren).

De achterliggende oorzaken boven tafel zien te krijgen. Welke, op zichzelf legitieme behoeften probeert de pestkop op deze onacceptabele wijze te bevredigen?

Eventueel nader onderzoek/hulpverlening via een OT.

Helpen om op een positieve manier relaties te onderhouden met anderen, bijvoorbeeld door een taak te geven die voor alle partijen positief uitpakt.

Zorgen dat de pestkop zich aan regels en afspraken houdt.

Grenzen stellen en consequenties eraan verbinden.

Er komen follow-up gesprekken.

4) De middengroep (rest van de klas) bij het probleem betrekken

De mentor bespreekt met de klas het pesten en benoemt ieders rol hierin. Er wordt gesproken over mogelijke oplossingen en wat de klas kan bijdragen aan verbetering van de situatie. Hoe kunnen de leerlingen daar zelf een actieve rol bij spelen? De mentor komt hier later op terug.

5) Steun bieden aan de ouders

Ouders die zich zorgen maken over pesten worden serieus genomen. De school werkt samen met de ouders om het pesten aan te pakken.

Advies aan de ouders over de omgang met hun gepeste of pestende kind.

De school verwijst de ouders zo nodig naar deskundige hulpverleners.

Niet alleen de pestkop, maar ook het slachtoffer moet aan zichzelf werken. Beiden hebben een rol in de pesterijen. De ouders kunnen dat echter anders zien. Hun kind wordt gepest en dat moet gewoon stoppen. Dat klopt, het pesten moet stoppen. Maar zoals al eerder gezegd: gepeste en pestkop lijken vaak veel op elkaar en de een kan niet zonder de ander.

Aanpak: Onze aanpak is vooral gericht op de ontwikkeling van een positief school- en groepsklimaat waarin pesten zeer weinig ruimte krijgt, zie *1.1 Preventie*. Als pesten toch voorkomt, wordt het volgens de richtlijnen van *1.2 Wat te doen na melding van pesten?* aangepakt.

Nationaal onderwijsprotocol tegen pesten

Het nationaal onderwijsprotocol beoogt via samenwerking het probleem van het pestgedrag bij kinderen aan te pakken en daarmee het geluk, het welzijn en de toekomstverwachting van kinderen daadwerkelijk te verbeteren.

De ondertekenaars van dit protocol verklaren het volgende:

1. Pesten is een wezenlijk en groot probleem. Uit onderzoeken blijkt dat zo'n 380.000 leerlingen in Nederland slachtoffer zijn van pestgedrag. Pestgedrag is schadelijk tot zeer schadelijk voor kinderen, zowel voor de slachtoffers als voor de pestkoppen. De omvang en zwaarte van het probleem leiden tot de noodzaak van een aanpak door alle opvoeders van jongeren, in het bijzonder door de ouders en door de leerkrachten.
2. Bestuur en directie dienen een passend en afdoend antwoord te vinden op het probleem pesten, uit te gaan van een zo goed mogelijke samenwerking tussen ouders, leerkrachten en leerlingen, gebaseerd op afgesproken beleid gericht op deze samenwerking.
3. Onze school wenst een samenwerking als bedoeld onder 2. ook daadwerkelijk aan te gaan, te stimuleren en levend te houden.
4. De ondertekenaars van dit protocol verbinden zich daarom het volgende te doen:
 - a. Een aanpak via en het werken volgens de 'vijfsporenaanpak'*:
 - b. Bewust maken en bewust houden van de leerlingen van het bestaan en de zwaarte van het probleem;
 - c. Gerichte voorlichting aan alle ouders van de school;
 - d. De aanstelling van een vertrouwenspersoon op school;
 - e. Aanleggen van - voor iedere persoon aan de school verbonden - toegankelijke, goede informatie over het probleem pesten, met als speciaal aandachtspunt informatie over de leerlingen;
 - f. Beschikbaar stellen van geld waarmee wordt bekostigd: de scholing van personeelsleden, lesmaterialen, lezingen en andere activiteiten voor ouders en de aanschaf van boeken en andere informatie;
 - g. Samenwerking te zoeken, en afspraken te maken, met andere scholen in de buurt over de aanpak van het pesten;
 - h. Beschikbaar stellen van de opgedane ervaring aan andere scholen.
5. De ondertekenaars verklaren zich in principe bereid tot deelname aan een tussentijdse evaluatie door de school binnen drie jaar.
6. Als het protocol is ondertekend, wordt de bijbehorende poster duidelijk zichtbaar opgehangen in de school. Een afschrift van het protocol wordt beschikbaar gesteld aan alle ouders van de school (zo mogelijk reeds bij de toelating van de leerling) en aan één van de samenwerkende landelijke organisaties voor ouders in het onderwijs (LOBO, NKO, OPCO en VOO)

Getekend namens:

Bestuur

Directie/personeel

Medezeggenschapsraad
Ouderraad/oudervereniging
Leerlingenraad

* **vijfsporenaanpak**

- hulp aan de leraar
- hulp aan de pestkop
- hulp aan het gepeste kind
- hulp aan de zwijgende middengroep
- hulp aan de ouders

Bijlage II Fases in het groepsvormingsproces van brugklassers

Een (brug-)klas is een groep die met een bepaalde doelstelling geformeerd wordt. De groep zelf is geen doel maar middel. Leren is het hoofdoel. Een groep vormt zich volgens bepaalde wetmatigheden. De volgorde van de fases in het groepsvormingsproces is afhankelijk van de mate van sturing die docenten/mentoren aan het proces geven. In hoeverre het doel bereikt wordt hangt daar ook sterk vanaf.

Fases in een groep die wat groepsdynamiek betreft aan zichzelf overgelaten wordt:

Fase	Kenmerken	Behoeftes
Forming Kennismaking (Enkele weken)	Onzekerheid, onduidelijkheid, veel info gaat langs de leerlingen heen. Het is lastig niet-kunnen en niet-willen bij leerlingen te onderscheiden.	- Een naam krijgen voor docenten en medeleerlingen - De weg weten in gebouw en directe schoolomgeving - Weten wat wel en niet mag in en rond school. - Veel herhaling van info, extra aandacht voor taalbegrip.
Storming Settelen (Kan kort of lang duren, soms zelfs een heel schooljaar lang)	Grenzen uitproberen, de pikorde vaststellen	Behoeftes zijn afhankelijk van de plaats in de pikorde.
Norming Ontstaan/internaliseren van groepsregels, doelstellingen (Kan in principe tijdens elke fase gestimuleerd worden, maar komt spontaan na de storming.	Ongeschreven gedragsregels op de volgende gebieden: - Groepsverantwoordelijkheid - Wederzijds respect - Samenwerken - Besluitvorming - Problemen aanpakken Bij het ontstaan van negatieve groepsnormen komt pesten/buitensluiten vaak voor. De doelstellingen van leerlingen kunnen sterk afwijken van die van de school.	De normen geven veiligheid aan de groepsleden, zelfs als het negatieve groepsnormen zijn. Als docenten deze normen aanpakken wordt dat ervaren als aantasting van de zelf gecreëerde veiligheid, wat tot nieuwe storming kan leiden.
Performing Zichtbaar groepsgedrag (Tussen kerstvakantie en meivakantie het sterkst)	Aandacht voor het doel: - Leren als er positieve groepsnormen zijn ontstaan - Opportunisme, individualisme in een 'groep' met weinig samenhang - Onverschilligheid qua leren, massale tegenstand bij een groep met veel samenhang maar negatieve groepsnormen	Bij positieve groepsnormen: uitdagende taken en de facultatieve mogelijkheid wat extra's te doen. Denk aan excursie/schoolkamp. Bij negatieve groepsnormen is langdurige aandacht en grote vaardigheid van docenten vereist.
Termination Afscheid (Laatste schoolweken)	Uitstel van het afscheid of juist desintegratie (ruzie) De mentor kan moeite hebben met deze fase of zich juist opgelucht voelen.	Relativeren van de waarde van de normen en relaties of juist een gezamenlijke prestatie neerzetten

Fases van een groep die in het groepsvormingsproces begeleid wordt:

Fase	Kenmerken	Behoeftes
<p>Forming/Norming Kennismaking, bevorderen van positieve groepsnormen en een positieve taakopvatting (De Forming duurt enkele weken) (De Norming kan in principe tijdens elke fase optreden. Als er later in het jaar een nieuwe leerling in de groep komt is hernieuwde aandacht hiervoor nodig.)</p>	<p>De leerlingen maken kennis met elkaar, de docenten, het gebouw en de schoolomgeving. De leerlingen krijgen structuur betreffende de omgang met medeleerlingen, docenten en overige gedragsregels en de eerste principes betreffende de werkaanpak. Onderlinge competitie kan beter worden vermeden. Competitie tussen verschillende groepen versterkt juist een positief groepsgevoel</p>	<p>- Een naam krijgen voor docenten en medeleerlingen - De weg weten in gebouw en directe schoolomgeving - Weten wat wel en niet mag in en rond school. - Veel herhaling van info, extra aandacht voor taalbegrip. Zinvol is een introductieperiode op locatie met kennismakingsactiviteiten en serieus schoolwerk met extra duidelijke instructie en veel herhaling.</p>
<p>Storming Plaatsbepaling: vaststellen van rollen en functies in de groep (Meestal kort en mild, herhaling als er veranderingen in groep, locatie of doelstellingen zijn)</p>	<p>Onderlinge verschillen zijn geaccepteerd of bespreekbaar. Competitie kan, mits gevarieerd zodat iedereen zich kan profileren.</p>	<p>- Erbij horen - Iets kunnen Een schoolkamp met een educatieve component kan in een groep waar al een sterke groepscohesie is en positieve groepsnormen.</p>
<p>Performing Presteren (Tussen de herfstvakantie en de meivakantie)</p>	<p>Aandacht voor het doel: - Als er positieve groepsnormen zijn ontstaan, is dit de productiefste fase van het schooljaar. - Opportunisme, individualisme in een 'groep' met weinig samenhang - Onverschilligheid qua leren, massale tegenstand bij een groep met veel samenhang maar negatieve groepsnormen</p>	<p>Bij positieve groepsnormen: uitdagende taken en de facultatieve mogelijkheid wat extra's te doen. Bijvoorbeeld een schoolkamp met een educatief karakter kan dan samenhang en motivatie nog versterken. Bij negatieve groepsnormen is langdurige aandacht en grote vaardigheid van docenten vereist.</p>
<p>Termination Afscheid (Laatste schoolweken)</p>	<p>Uitstel van het afscheid of juist desintegratie (ruzie) Als de mentor hier begrip voor heeft (maar onwenselijk gedrag wel aanpakt) en zich bewust is van de eigen gevoelens betreffende het naderende afscheid, kan het schooljaar positief afgesloten worden.</p>	<p>Relativeren van de waarde van de normen en relaties of juist een gezamenlijke prestatie neerzetten</p>

Persoonlijkheid, zelfbeeld (positief, negatief of irreëel) ego-niveau en de bagage, meegekregen van thuis en basisschool, zijn van invloed op de mate waarin leerlingen begeleiding nodig hebben bij het groepsvormingsproces. Leerlingen met een LWO beschikking hebben daar vaak meer begeleiding bij nodig. Leerlingen met een autistische stoornis zijn extra kwetsbaar.

Leidraad voor een gesprek met de gepeste leerling

Feiten

- Klopt het dat je gepest wordt? (h) erkenning van het probleem
- Is het plagen, pesten, cyberpesten of een combinatie ervan?
- Gaat het om strafbare feiten (denk bijv. aan bepaalde vormen van cyberpesten)
- Door wie word je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer?)
- Waar word je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer plekken?)
- Hoe vaak wordt je gepest?
- Hoe lang speelt het pesten al?
- Weten je ouders of andere personen dat je gepest wordt?
- Wat heb je zelf tot nu toe aan het pesten proberen te doen?
- Zijn er jongeren die jou wel eens proberen te helpen?
- Wat wil je dat er nu gebeurt; wat wil je bereiken? Wat heb jij nodig om je weer veilig te voelen?

- Bespreek samen met de leerling wat hij/zij kan doen tegen het pesten en bekijk waar de leerling aan wil werken om de situatie te verbeteren. Let daarbij op de volgende aspecten:
 - Hoe communiceert de leerling met anderen?
 - Welke lichaamstaal speelt een rol?
 - Hoe gaat de leerling om met zijn gevoelens en hoe maakt hij deze kenbaar aan anderen?
 - Heeft de leerling genoeg vaardigheden om weerbaarder gedrag te tonen naar de pestkop?

Gepeste jongeren lopen vaak rond met het gevoel dat er iets mis is met ze. Daardoor hebben ze moeite om voor zichzelf op te komen. Ergens is er iets in zichzelf dat de pestkop gelijk geeft. Besteed hier aandacht aan want **niemand kan een ander klein maken zonder diens toestemming**. Houd er rekening mee dat dit meestal onbewust gebeurt. Heeft een leerling erg veel weerstand tegen bewustwording van dit soort dingen? Blijf er dan af en laat dat aan een deskundige over. Weerstand heeft vrijwel altijd een psychische functie.

Leidraad voor een gesprek met een leerling die pest

Het doel van dit gesprek is driedelig:

- De leerling confronteren met zijn gedrag en de pijnlijke gevolgen hiervan
- Achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen
- Het schetsen van de stappen die volgen wanneer het pestgedrag niet stopt

Confronteren

Confronteren is niet hetzelfde als kritiek geven (al wordt dat vaak wel zo ervaren).

Confronteren is:

- Probleemgericht en richt zich op gedrag dat waar te nemen is. Zodra we interpretaties gaan geven aan gedrag, wordt het persoonsgericht, bijvoorbeeld: je hebt cola in de tas van Piet laten lopen (probleemgericht). Dat doe je zeker omdat je graag de lolligste bent! (persoonsgericht) Zodra we gaan interpreteren, reageren we een gevoel van frustratie op die ander af en zijn we gestopt met confronteren en begonnen met kritiseren.
- Relatiegericht. Je bent heel duidelijk op de inhoud, in wat je wilt en niet wilt maar met behoud van de relatie, bijvoorbeeld. Ik vind dat je heel erg gemeen doet tegen haar en ik wil dat je daarmee ophoudt. **Zeg nooit: Je bent heel gemeen.** Je wilt duidelijk verder met de jongere. Kritiek op de persoon voelt als een beschuldiging/afwijzing. Eigenlijk zeg je daarmee dat de pestkop een waardeloos mens is.
- Specifiek blijven. Je benoemt de situatie waar het over gaat en vermijdt woorden als altijd, vaak en meestal. Haal ook geen oude koeien uit de sloot.
- Veranderingsgericht. Je stelt zaken vast en gaat vervolgens inventariseren hoe het anders kan.

Achterliggende oorzaken

Richt je, nadat het probleem benoemt is, op eventuele oorzaken. Vermijd daarbij 'waarom' vragen. Die worden meestal als vijandig geïnterpreteerd. Vaak weet iemand niet eens waarom. Vraag liever wat de pestkop met zijn pesterijen had willen bereiken en informeer of dat gelukt is (vaak niet). Alternatief gedrag is dan beter bespreekbaar. Hoe komt het dat je dit gedrag nodig hebt? Wat levert het jou op? Wat reageer je af op die ander? Etc. Pestkoppen hebben vaak een achterstand in hun ego-ontwikkeling (het ego is de stuurman van de persoonlijkheid, bepaalt in hoeverre iemand zich in anderen kan verplaatsten, op zichzelf kan reflecteren en zijn eigen gedrag kan sturen). Het is niet handig dat tegen de pestkop te zeggen, maar houd er wel rekening mee.

Maak duidelijk dat pestgedrag een teken is van gebrek aan verantwoordelijkheid. Daar kan iets aan gedaan worden.

Cyberpesten is soms kwade opzet, soms komt het voort uit verveling. De cyberpestkop weet niet goed wat het effect ervan is.

Bied zo nodig hulp aan van een leerlingbegeleider (op vrijwillige basis mits het pesten stopt).

Het pestgedrag moet stoppen

Wees duidelijk over de stappen die volgen, wanneer het pestgedrag niet stopt (zie richtlijnen pesten).

Bijlage V

PROTOCOL VEILIG INTERNET

Gedragsregels veilig internetgebruik voor leerlingen.

De computers op school worden uitsluitend gebruikt voor onderwijs op school. Het personeel van school beoordeelt dit.

- Wees voorzichtig met surfen over het internet: jouw gedrag en de websites, die je bezoekt, bepalen in grote mate hoe veilig je online bent.
- Behandel mensen online zoals je zou willen dat ze jou behandelen. Op het Geuzencollege college hebben we altijd respect voor anderen.
- Je weet: pesten hoort op onze school niet thuis, dus ook niet via internet. Het verzenden of doorsturen van dreigende, beledigende, seksueel getinte, racistische, discriminerende berichten doen we niet.
- Vertrouw op je gevoel als je mail ontvangt. Als je denkt dat er iets niet klopt, meldt dit dan direct aan de docent.
- Geef nooit persoonlijke informatie over jezelf, je familie, vrienden of bekenden door.
- Voor je eigen veiligheid en voor die van anderen: verstuur bij e-mailberichten nooit foto's.
- Je mag geen programma's downloaden, tenzij de docent of systeembeheerder daar opdracht toe geeft.
- Chatten op de computers op school is niet toegestaan.
- Het gebruik van mobiele telefoons is binnen school alleen in de aula toegestaan.
- Medewerkers van de school hebben de bevoegdheid om- bij vermoeden van misbruik- ter plekke bestandsdragers te controleren. De schoolleiding bepaalt welke medewerkers daartoe bevoegdheid zijn.
- Als het personeel van de school vermoedt dat je de gedragsregels overtreedt of zich zorgen maakt over je computergebruik, zal dit gemeld worden aan je mentor en/of aan de afdelingsconrector en aan je ouders.
- Afhankelijk van de aard van het verkeerd gebruik van de computer en internet zullen er maatregelen getroffen worden.

Bijlage VI

Overzicht van vertrouwenspersonen, anti-pestcoördinatoren, leerlingbegeleiders, leerling coach, soc. veiligheidscoördinator.

Locatie Willem de Zwijgerlaan (HOLY, onderbouw). Telefoonnummer 010-4742750

Vertrouwenspersoon en anti-pestcoördinator	: Mevr. R. Lie (rlie@lentiz.nl)
Vertrouwenspersoon	: Dhr. E. van Duin (evduin@lentiz.nl)
Leerlingbegeleider	: Mevr. D. Heinsbroek(dheinsbroek@lentiz.nl)

Locatie A. Koplaan (Westwijk, onderbouw). Telefoonnummer 010-4453128

Vertrouwenspersoon en anti-pestcoördinator	: Mevr. L. Slagter (lslagter@lentiz.nl)
Leerlingbegeleider	: Mevr. L. Slagter (lslagter@lentiz.nl)
Leerling coach	: Mevr. Z. Noldus (znoldus@lentiz.nl)

Locatie Geuzenplein (Westwijk, bovenbouw). Telefoonnummer 010-4348555

Vertrouwenspersoon	: Mevr. N. Moerland (nmoerland@lentiz.nl)
Soc. veiligheidscoördinator/ anti-pestcoördinator	: Mevr. N. Moerland (nmoerland@lentiz.nl)
Leerlingbegeleider	: Mevr. N. Moerland (nmoerland@lentiz.nl)